

22 DEC. 2005

J.nr.: 253842

Administrerende direktør
Grethe Munk
Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen

20. december 2005

Sagsnr.: 283356
Dok.nr.: 1729555

Besvarelse af spørgsmål fra Familie- og Arbejdsmarkedsudvalget om omkostninger ved miljøcertificering

Kære Grethe

Tak for dit brev af 14. december 2005, hvor du på Familie- og Arbejdsmarkedsudvalgets vegne efterspørger de økonomiske beregninger, som ligger til grund for Miljø- og Forsyningsudvalgets vurdering af, at Agenda 21-planens målsætning om miljøcertificering af kommunens forvaltninger inden udgangen af 2008 vil kunne nås.

I den forbindelse har jeg spurgt Miljøkontrollen, som står bag vurderingerne i forbindelse med Agenda 21-planens målsætning om indførelse af miljøledelse i kommunens forvaltninger og institutioner, om grundlaget for målsætningens tidsfrist, inden udgangen af 2008, og de økonomiske betragtninger i forbindelse hermed.

Miljøkontrollen har fremsendt vedlagte notat; Finansiering af miljøcertificering i forvaltningerne, dateret januar 2004, og henviser i øvrigt til indstilling til Miljø- og Forsyningsudvalget d. 28. februar 2005 om konverteringen af Energipuljen til miljø- og energiledelse, vedlagt i kopi.

Miljøkontrollen oplyser endvidere, at Miljøkontrollen vurderer, at indførelse af miljøledelse kan medføre ressourcetræk specielt vedrørende ledelse og uddannelse samt opnåelse eller vedligeholdelse af certifikatet.

I forbindelse med konvertering af Energipuljen blev der tilvejebragt finansiering til opnåelse og vedligeholdelse af certifikater samt uddannelse, idet der er afsat midler i Miljøkontrollen til disse områder. Administration af disse midler vil blandt andet ske i et samarbejde med de miljøankerpersoner, som der er tilført midler til de enkelte forvaltninger til at ansætte.

Med hensyn til området ledelse er det Miljøkontrollens vurdering, at indførelse af miljøledelse kan være med til at understøtte den ledelsesmæssige fokus og prioritering. Det at indføre et systematisk ledelsessystem vil efter Miljøkontrollens vurdering kunne frigøre

FA. SEKR. RÅDHUSET		
SMH	Behand.	Orsnt.
Borgmester		
Direktør		X
Vicedir. OSN		
Vicedir. TB		
Vicedir. SB		
Sekretchef		
FAU		
FAU (duestag)		
Aff. kl. center		
Lokalcenter		
Fagkontoret		
Hentlægges		
Dato:		

ledelsesmæssige ressourcer, som i et vist omfang vil opveje det ressourcetræk, miljøledelse i sig selv vil medføre.

Jeg håber, at det vedlagte materiale samt ovenstående betragtninger er svar på Familie- og Arbejdsmarkedsudvalgets spørgsmål.

Med venlig hilsen

Peter Elsmán

cc Administrerende direktør Mette Lis Andersen

Sekretariatet

Rådhuset
1599 København V

Telefon
33 66 28 51

Telefax
33 66 71 30

Direkte telefon
33 66 28 53

E-mail
peelsm@mff.kk.dk

EAN nummer
5798009596000

www.kk.dk

Dato: Januar 2004 J.nr.: 000679-463101

Finansiering af miljøcertificering i forvaltningerne

Et forslag til Agenda 21-plan har været i høring i alle forvaltninger. I planen er der formuleret et mål om at forvaltningerne skal miljøcertificeres inden udgangen af 2008. Det har givet anledning til kommentarer fra flere forvaltninger, ikke mindst om de ressourcer som skal til for at gennemføre dette mål. Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen nævner, at det vil koste 13 mio. kr. at gennemføre miljøcertificering i daginstitutionerne. Kultur- og Fritidsforvaltningen peger også på det store ressourceforbrug og behovet for kompetenceløft, samt at der bør tages initiativer til at få fordelagtige økonomiske aftaler om miljøcertificering. Bygge- og Teknikforvaltningen peger på, at det specielt er inden for de mere administrative områder at der er behov for en udvikling af miljøledelsesindsatsen.

Miljøkontrollen er klar over at det er forbundet med et vist ressourceforbrug at gennemføre miljøledelse i forvaltningerne og sikre den løbende drift og certificering.

Der blev afsat en pulje på 2 mio. kr. pr år i årene 2000 til 2004 til miljøledelse i kommunens forvaltninger. Disse midler er nu anvendt til at gennemføre miljøledelse i forskellige dele af kommunen med gode resultater. En ekstern konsulent har gennemført en evaluering af dette arbejde.

Mange institutioner mener, at miljøledelse er et godt redskab ikke blot til at fremme miljøinitiativer, men også til at støtte en positiv udvikling af de enkelte institutioner fagligt og ledelsesmæssigt. Desuden er der gennem det udførte arbejde opbygget gode miljøledelsessystemer for forskellige typer af institutioner som gør det betydeligt nemmere fremover at indføre miljøledelse i andre lignende institutioner.

Der er naturligvis stor forskel på at indføre miljøledelse i de forskellige forvaltninger, men de erfaringer som allerede er indhentet viser, at det er vigtigt at der er en medarbejder i hver forvaltning som står for at opbygge og vedligeholde systemet. Denne medarbejder skal sidde tæt på ledelsen, men også have en væsentlig indsigt i det daglige arbejde i de enkelte institutioner.

Miljøkontrollen anbefaler, en model, hvor de enkelte forvaltninger certificeres hver for sig. Det er her forudsat, at hver enkelt forvaltning dækkes af et miljøledelsessystem og et certifikat. Udgifterne til den årlige certificering vil andrage ca. 2 mio. kr. årligt.

Det anbefales ligeledes at der i hver forvaltning ansættes en medarbejder som primært har til opgave at gennemføre miljøledelse og drive miljøcertificeringen. For at støtte dette arbejde med faglig bistand foreslås det, at konsulentydelsen fra Miljøkontrollen styrkes, og at kurserne i miljøledelse, som er blevet tilbudt de seneste år, fortsætter.

Med denne model mener Miljøkontrollen, det er muligt at indføre miljøledelse i alle forvaltninger inden udgangen af 2008. Sandsynligvis vil ikke alle institutioner have miljøledelse på det tidspunkt, men det er vigtigt, at langt hovedparten er med, før man kan sige, at forvaltningen har miljøledelse og kan miljøcertificeres.

Miljøkontrollen vurderer at udgifterne til at gennemføre miljøledelse og driften ved ansættelser mv. kan gennemføres for ca. 3 mio. kr. pr. år. Der kan evt. suppleres med en pulje, hvor de enkelte institutioner kan søge om midler til at opbygge miljøledelse, efter samme model som den der har fungeret de seneste år.

Realisering af målet i Agenda 21-planen om miljøcertificering af alle forvaltninger, forudsætter således, at der afsættes ca. 5 mio. kr. årligt.

	Syv certificeringer, dækkende hver sin forvaltning
Ansættelse af ressourcepersoner i ØKF, SUF, BTF, KFF, FAF og UUF Årlig udgift 2005-2008	2.400.000 kr.
Ansættelse af kompetenceperson i Miljøkontrollen. Årlig udgift 2005-2008	400.000 kr.
Koordinering, kursusafholdelse og information. Årlig udgift 2005-2008	300.000 kr.
Certificeringsudgifter, 7 certifikater	2.000.000 kr.
I alt	5.100.000 kr.

Efter planperioden 2005-2008 vil der kunne forventes årlige udgifter til vedligeholdelse og miljøledelsessystemet og opretholdelse af certificeringen af en tilsvarende størrelsesorden.

Årsagen til, at denne model vælges er blandt andet følgende:

- Ved at vælge et fælles miljøledelsessystem for hele forvaltningen signaleres et fællesskab og samhørighed i forvaltningen. Ved at opstille individuelle miljøledelsessystemer fællesskab og samhørighed ikke opnås.
- Uanset der er et fælles miljøledelsessystem vil den enkelte institution kunne opstille sine egne miljømål og -handlingsplaner, og have sin "egen" miljøledelseshåndbog. Der er ingen ændringer i dette ved individuelle miljøledelsessystemer.
- Det administrative arbejde med at vedligeholde og udvikle miljøledelsessystemet minimeres, da arbejdet kan foretages af en kompetenceperson. Vedligeholdelses- og udviklingsarbejdet vil stort set være af samme omfang for hvert af de enkelte miljøledelsessystemer som for det fælles miljøledelsessystem.
- Der er af Miljøkontrollen udarbejdet en skabelon for en miljøhåndbog, der ved et tidsforbrug på 20 timer vil kunne tilpasses enhver institution under kommunen. Derudover kan der være behov for en række institutionsrelaterede driftsfremgangsmåder. Der er ingen ændring i dette ved individuelle miljøledelsessystemer.
- Kursusaktiviteter vil kunne gennemføres målrettet mod det opstillede miljøledelsessystem, og ikke som generel introduktion til miljøledelse.
- De økonomiske omkostninger ved certificering minimeres betydeligt. Eksempelvis vil BTF kunne certificeres som forvaltning for anslået 350.000 kr. mens 9 særskilte certificeringer vil beløbe sig til anslået 1.000.000 kr.

Miljø- og Forsyningsudvalget**DAGSORDEN**

for ordinært møde mandag den 28. februar 2005

12. Konvertering af Energipuljen til miljø- og energiledelse samt administration af de afsatte midler MFU 48/2005**INDSTILLING**

Miljø- og Forsyningsforvaltningen indstiller, at Miljø- og Forsyningsudvalget over for Økonomiudvalget anbefaler,

at Økonomiudvalget anmoder de stående udvalg, dog undtaget Miljø- og Forsyningsudvalget, om senest i juni 2005 at indgive et ændringsforslag til det pågældende udvalgs budgetbidrag for 2006, der indeholder en revision af udvalgets grønne budgetmål på baggrund af forslaget om konverteringen af Energipuljen til indførelse af miljø- og energiledelse som anført i økonomiafsnittet.

Miljø- og Forsyningsforvaltningen indstiller, at Miljø- og Forsyningsudvalget over for Økonomiudvalget og Borgerrepræsentationen anbefaler,

at konvertere Energipuljen fra 1. januar 2005 således, at midlerne anvendes til at indføre og drive miljø- og energiledelse i forvaltningerne,

at der i budget 2005 omplaceres i alt 3,0 mio. kr. fra konto 6.51 Energipulje under Miljø- og Forsyningsudvalget til Miljøkontrollen og de seks øvrige forvaltninger, som anført i økonomiafsnittet, og

at forslaget til administration af midlerne til indførelse og drift af miljø- og energiledelse følges.

RESUME

Miljø- og Forsyningsudvalget besluttede på sit møde den 22. november 2004 at sende et forslag om konvertering af Energipuljen til en pulje til at indføre og drive miljø- og energiledelse i høring hos Økonomiudvalget og de stående udvalg. Energipuljen blev første gang indarbejdet i budget 2000 og placeret under Miljø- og Forsyningsudvalgets område. Anvendelsen af midlerne i puljen foreslås ændret fra energibesparende foranstaltninger til indførelse af miljø- og energiledelse ved at overføre en del af puljens midler til de øvrige udvalgs områder.

Puljen skal finansiere en ankerperson i hver forvaltning til at indføre og drive et miljø- og energiledelsessystem, ansættelse af en ressourceperson i Miljøkontrollen, afholdes af centrale undervisningsaktiviteter samt dækning af omkostningerne til at opretholde et miljøledelsescertifikat i hver af de 7 forvaltninger.

Udvalgene har svaret positivt på ønsket om at konvertere Energipuljen men har også en række konkrete kommentarer hertil samt til forslaget om fordeling og administration af midlerne.

Ifølge Agenda 21 planen skal alle forvaltninger og institutioner under Københavns Kommune være miljøcertificeret inden udgangen af 2008, og konverteringen af Energipuljen skal medvirke til finansiering af dette.

SAGSBESKRIVELSE

Baggrund

Miljø- og Forsyningsudvalget behandlede på sit møde den 22. november 2004 en indstilling om konvertering af Energipuljen med henblik på, at midlerne anvendes til at indføre og drive miljø- og energiledelse forvaltningerne.

Indstillingen har efterfølgende været sendt i høring i Økonomiudvalget og i de stående udvalg frem til den 11. februar 2005. Udvalgene har svaret positivt på ønsket om at konvertere med en række konkrete kommentarer, der i det efterfølgende kort skal behandles.

Økonomiudvalget

Økonomiudvalget behandlede indstillingen om konvertering af Energipuljen til miljø- og energiledelse på sit møde den 1. februar 2005, og høringsvaret er vedlagt som bilag.

Økonomiudvalget anfører blandt andet, at Økonomiforvaltningen er primært lejer af bygninger og lokaler fra Kultur og Fritidsforvaltningen og derfor har meget begrænset indflydelse på miljøforhold i forbindelse med driften af bygninger, lokaler og energiforbrug.

Endvidere anføres, at som konsekvens af kommunalreformen overgår store del af forvaltningen til staten, hvorfor Økonomiforvaltningen finder det u hensigtsmæssigt at afsætte særlige ressourcer med henblik på at udføre miljøledelse i Økonomiforvaltningen og tilhørende kontrakterheder, og at forvaltningen i øvrigt ønsker at benytte eksisterende viden og ekspertise fra Miljø- og Forsyningsforvaltningen som konsulent bistand.

Kultur- og Fritidsudvalget

Kultur- og Fritidsudvalget behandlede indstillingen om konvertering af Energipuljen til miljø- og energiledelse på sit møde den 27. januar 2005 og høringsvaret er vedlagt som bilag.

Kultur- og Fritidsudvalget anfører blandt andet, at udvalget generelt er enig i behovet for at konvertere Energipuljen med henblik på at anvende midlerne til at indføre og drive miljø- og energiledelse i forvaltningerne men udvalget efterlyser dog også muligheder for i fremtiden at finansiere større flerårige energispareprojekter, der ikke kan holdes inden for et budgetår.

Endvidere anføres, at det for enkelte institutioner i en overgangsperiode kan være problematisk at indføre miljø- og energiledelse, da det har den umiddelbare konsekvens, at energiforbruget udpeges som et væsentligt indsatsområde. Dette vil for enkelte institutioner være et mindre oplagt emne, selv om det på forvaltningsniveau vil være væsentligt.

Endeligt anføres, at det er vigtigt, at der er en sammenhæng mellem finansieringen og det tempo, forvaltningen får certificeret sine institutioner i, samt at alle forvaltninger efter udgangen af 2008 vil have en relativ stor årlig udgift til opretholdelse af miljøcertifikatet, som der på nuværende tidspunkt ikke er budgetteret med.

Uddannelses- og Ungdomsudvalget

Uddannelses- og Ungdomsudvalget behandlede indstillingen om konvertering af Energipuljen til miljø- og energiledelse på sit møde den 9. februar 2005, og høringsvaret er vedlagt som bilag.

Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen er grundlæggende enig i, at Energipuljen med fordel kan konverteres idet det vil sikre fortsat fremdrift på energi- og miljøledelsesområdet, men Uddannelses- og Ungdomsudvalget foreslår, at puljen helt nedlægges, og at midlerne i stedet bibeholdes i de enkelte udvalg. Dette også i forhold til afholdelsen af kurser i samarbejde med Københavns Kommunes Kursuscenter, idet det findes væsentligt, at der er mulighed for at anvende konsulenter e.l., der har kendskab til de specifikke kulturer, der findes på nogle arbejdspladser, og som det er nødvendigt at kende, når miljøledelse skal indføres.

En række områder bør imidlertid tages i betragtning, idet udvalget mener, at det bør diskuteres, hvordan midlerne i Energipuljen fremover fordeles mellem forvaltningerne. Den hidtidige praksis har betydet, at Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen har været en af de største bidragsydere, men ikke nødvendigvis fået mest tilbage.

Udvalget finder, at med den foreslåede ligelige fordeling af midlerne vil forvaltninger med mange institutioner have langt dårligere mulighed for at opnå målet i Agenda 21 planen om certificering af alle institutioner inden 2008 end forvaltninger med få institutioner. Det anføres i denne forbindelse, at udgifterne til indførelse og drift af miljøledelse rent økonomisk hænger næsten proportionalt sammen med antallet af institutioner.

Sundheds- og Omsorgsudvalget

Sundheds- og Omsorgsudvalget behandlede indstillingen om konvertering af Energipuljen til miljø- og energiledelse på sit møde den 13. januar 2005, og høringsvaret er vedlagt som bilag. Sundheds- og Omsorgsudvalget vurderer, at konverteringsmodellen på kortere og længere sigt vil gavne miljø og energimæssige tiltag inden for Sundheds- og Omsorgsudvalgets område. Sundheds- og Omsorgsudvalget anfører dog også, at der i forbindelse med de tiltag der foreslås, mangler en konkretisering af den organisatoriske ramme, hvori koordinering og erfaringsudveksling kan foregå. Derudover skal Sundheds- og Omsorgsudvalget gøre opmærksom på, at tiltagene til konvertering af Energipuljen ikke nødvendigvis kan dækkes af den medfølgende finansiering i en forvaltning, som Sundhedsforvaltningen, hvor der er mange decentrale enheder. Sundheds- og Omsorgsudvalget skal derfor henstille, at der ved kravspecifikation til miljøledelse og energitiltag ses på antallet af udførerenheder samt tidligere erfaring med miljø- og energiledelse.

Familie- og Arbejdsmarkedsudvalget

Sundheds- og Omsorgsudvalget behandlede indstillingen om konvertering af Energipuljen til miljø- og energiledelse på sit møde den 9. februar 2005, og høringsvaret er vedlagt som bilag. Familie- og Arbejdsmarkedsudvalget er enig i, at det vil være formålstjenligt at konvertere Energipuljen til at blive anvendt til indførelse og drift af miljø- og energiledelse samt i 2005 og 2006 fortsat afsætte henholdsvis 2 og 1 mio. kr. til energibesparende foranstaltninger. Desuden er Familie- og Arbejdsmarkedsudvalget enig i, at anvendelsen af puljen til miljø- og energiledelse på sigt vil sikre en bedre anvendelse af pulje midler til gavn for miljøet. Udvalget finder dog, at en fordeling af puljens midler bør følge samme fordeling som bidragene til puljen. Familie og Arbejdsmarkedsudvalget anfører desuden, at forvaltningens ejendoms- og institutionsgrundlag er relativt stort, hvilket der må tages højde for i fordelingen af midler til indførelse af miljø- og energiledelse.

Bygge- og Teknikudvalget

Bygge- og Teknikudvalget behandlede indstillingen om konvertering af Energipuljen til miljø- og energiledelse på sit møde den 2. februar 2005, og høringsvaret er vedlagt som bilag. Bygge- og Teknikudvalget finder det beklageligt, at det er nødvendigt at konverterer midlerne fra energipuljen over til miljøledelse. En ideel løsning ville være at opretholde Energipuljen samtidig med, at der gives støtte til at indføre og drive miljøledelse i forvaltningerne.

Bygge- og Teknikudvalget tilslutter sig dog konverteringen af Energipuljen til miljø- og energiledelse i forvaltningerne, da det er vurderingen, at støttemidlerne på længere sigt - ud fra et miljømæssigt synspunkt - vil være bedst anvendt her.

Miljø- og forsyningsforvaltningen bemærkninger til høringssvarene

Modellen for det fremtidige miljøledelsesarbejde bygger på, at det er den enkelte forvaltning, der har største indsigt i eget arbejdsområde og kultur og dermed den største kompetence til at indføre miljøledelse. Dette arbejde kan støttes af Miljøkontrollen og Københavns Kommunes Kursuscenter i det omfang, forvaltningen måtte ønske. Det er forudsat, at der arbejdes med miljøledelsessystemer, der kan opnå certificering efter den internationale miljøledelsesstandard ISO 14.001 eller registrering efter den europæiske EMAS-forordning (Eco-Management and Audit Scheme). Dette er valgt ud fra et ønske om at kunne opnå størst mulig gennemsigtighed i forhold til, hvordan der arbejdes med miljøledelse, og størst mulig troværdighed ved at der er en uafhængig ekstern evaluering af arbejdet.

Modellen med at placere ressourcepersoner i hver forvaltning medfører, at det er den enkelte forvaltning selv, der koordinere gennemførelsen af miljøcertificeringerne af egne institutioner i et samarbejde med Miljøkontrollen. Miljøkontrollens opgave er at tilvejebringe og vedligeholde et standard miljøledelsessystem samt at indgå aftale med et certificerende organ om gennemførelse af certificeringer. Årsagen til at anvende et standard miljøledelsessystem er at sikre en rimelig økonomi i gennemførelsen af miljøcertificeringerne. Endvidere vil anvendelsen af et standard miljøledelsessystem medvirke til færre problemer i forbindelse med indførelse af miljøledelse, hvis der skulle ske en ændring i forvaltningsstrukturen.

Anvendelsen af et standard miljøledelsessystem medfører desuden, at det vil være muligt at gennemføre puljecertificeringer, således at hver forvaltning vil få sit eget miljøledelsescertifikat. Ved at indgå én aftale om

certificering af samtlige forvaltninger vil der sikres rimelig økonomi ved indførelse af miljøledelse og gennemførelsen af miljøcertificeringerne.

Kursus- og undervisningsaktiviteter i øvrigt forventes planlagt i et samarbejde mellem forvaltningerne Københavns Kommunes Kursuscenter og Miljøkontrollen. Dette forventes at ske, når det er endeligt besluttet hvordan det fremtidige miljøledelsesarbejde skal finansieres og koordineres. I denne planlægning indgår desuden indgåelse af aftaler med forvaltningerne om brug af forvaltningsinterne undervisere og forvaltningsintern kursusforløb. Dette medfører dog, at der bibeholdes en central puljeordning i stedet for at tilbageføre midlerne Energipuljen til forvaltningerne. Herved sikres, at den foreslåede model for indførelse af miljøledelse Københavns Kommune kan holdes inden for den skitserede ramme.

Miljø- og Forsyningsforvaltningen skal til det rejste spørgsmål vedrørende størrelsen af de tilførte ressourcer og fordelingen heraf bemærke følgende:

Miljø- og Forsyningsforvaltningen foreslår en model for det videre arbejde med indførelse af miljøledelse i Københavns Kommune med en fælles skabelon for et miljøledelsessystem, en resourceperson i hver forvaltning samt en fælles betaling af certificeringsomkostningerne. Denne model bygger på de positive erfaringer, der er indhøstet i forbindelse med puljen til indførelse af miljøledelse i perioden 2001 til og med 2004.

Specielt har erfaringerne med indførelse af miljøledelse i Kultur- og Fritidsforvaltningen dannet udgangspunkt for den nye model. Det er således lykkedes Kultur- og Fritidsforvaltningen med anvendelse af en resourceperson betalt via puljemidler at få indført miljøledelse og certificering af indtil videre 2 institutioner.

Baggrunden for at tilføre hver forvaltning en resourceperson uanset forvaltningens størrelse er at sikre tilstedeværelse af en resourceperson, der blandt andet skal medvirke til koordinere, udvikle og indføre miljøledelse i forvaltningen. Erfaringerne viser, at det via en resourceperson er muligt at tilvejebringe en langsigtet planlægning og prioritering, og dermed medvirke til at skabe en intern finansiering af miljøledelsesarbejdet. Endvidere er det erfaringen, at en sådan resourceperson kan sikre et fortsat moment i arbejdet og være med til at skabe en fælles forpligtelse.

Konvertering af Energipuljen til pulje for miljø- og energiledelse

Det foreslås, at Energipuljen konverteres til at indføre og drive miljø- og energiledelse i forvaltningerne. Dette vil blandt andet medføre:

- At der skal gennemføres årlige kortlægninger af elektricitets-, vand og varmeforbrug for derved at sikre opdaterede forbrugsdata
- At der årligt skal opstilles nye mål for miljø- og energiforbedringer på baggrund af kortlægningen og forbedringstiltagene
- At institutionen/forvaltningen må argumentere for, hvorfor eksempelvis energibesparende projekter med korte tilbagebetalingstider på 1-3 år ikke gennemføres umiddelbart
- At der er fuld synlighed omkring prioriteringsprocessen mellem de forskellige mulige miljø- og energitiltag.

Ved at indføre miljø- og energiledelse vil det desuden være muligt at sikre større sammenhæng mellem de forskellige miljø- og energitiltag i institutioner og forvaltninger, da forvaltningerne i ledelsessystemet får kortlagt deres miljø- og energiforhold og skal udpege indsatsområder, hvor det er fornuftigt at gennemføre besparelser. Desuden skal forvaltningerne lave mål og handlingsprogrammer for de områder, hvor de vil gennemføre en indsats.

Erfaringer med miljø- og energiledelse viser, at dette ikke kun fører til, at miljø- og energibesparelser gennemføres, men at den systematiske kortlægning og målfastsættelse vil sikre, at forvaltningerne vil indføre energibesparelser og andre miljøtiltag bredt. Derfor vil indførelse af miljø- og energiledelse i forvaltningerne få en tilsvarende effekt på andre miljøområder, eksempelvis på miljørigtige indkøb og affaldssortering. Formålet med konverteringen er derfor at anvende Energipuljens midler mere rationelt ved at indføre en mere systematisk energi- og resourceledelse i forvaltningerne, som erfaringer viser.

Rent praktisk vil forvaltninger og institutioner blive certificeret efter miljøledelsesstandarderne ISO 14.001 eller EMAS-registreret, men ikke certificeret efter energiledelsesstandard DS/INF 136. Dette skyldes, at kravet om energiledelse kan indsættes som en bestemmelse i miljøledelseshåndbogen og derved blive medtaget ved vurderingen i forbindelse med miljøcertificeringen, hvorfor den merudgift, en energiledelsescertificering vil medføre, ikke skønnes at kunne retfærdiggøres.

Endelig vil det betyde, at forvaltningerne kan fortsætte arbejdet med at leve op til Borgerrepræsentationens beslutning om at indføre miljøledelse i alle forvaltninger og institutioner, som følger af tilslutningen til Dogme 2000 og godkendelsen af Agenda 21 planen.

Tidsplan

Det foreslås, at Energipuljen konverteres til en miljø- og energipulje, som skal anvendes til at indføre og drive miljø- og energiledelse i forvaltningerne, dog således at der i de første to år efter konverteringen fortsat kan søges om støtte til energibesparende tiltag. Dette skal ske ved, at der i 2005 afsættes 2 mio. kr. til at gennemføre energibesparende projekter på baggrund af de hidtidige energikortlægninger og 3 mio. kr. til at indføre og drive miljø- og energiledelse. I 2006 afsættes 4 mio. kr. til at indføre og drive miljø- og energiledelse samt 1 mio. kr. til at gennemføre energibesparende projekter i institutioner, der har gennemført en certificering efter ISO 14.001 eller EMAS.

Administration af midlerne til indførelse og drift af miljø- og energiledelse

Fra Energipuljen omplaceres i 2005 og de følgende år et beløb til hver af de øvrige seks forvaltninger til aflønning af et årsværk for en ankerperson, som blandt andet har til opgave at koordinere indførelsen af miljø- og energiledelse i den pågældende forvaltning. Herunder ligger rådgivnings- og undervisningsaktiviteter samt koordinering af henholdsvis gennemførelsen af certificeringer af institutioner og opretholdelsen af forvaltningens certifikat i et samarbejde med Miljøkontrollen.

For at sikre at disse ankerpersoner får tilstrækkelige kvalifikationer til at kunne gennemføre miljø- og energikortlægninger, begynde indførelse af miljø- og energiledelse, planlægge og koordinere interne revisioner samt sikre en fortsat drift af miljø- og energiarbejdet, tager Miljøkontrollen kontakt til forvaltningerne med henblik på at kunne yde hjælp med rekrutteringen, såfremt det måtte ønskes.

Miljøkontrollen koordinerer og gennemfører i et samarbejde med Københavns Kommunes Kursuscenter tværforvaltningsmæssige kursusforløb med undervisningsaktiviteter inden for miljø- og energiledelse.

Af hensyn til de økonomiske rammer for certificeringen af Københavns Kommune indgås der aftale med et certificerende organ, der gennemfører certificeringsaktiviteterne i alle syv forvaltninger.

Miljøkontrollen indgår aftale med et certificerende organ med henblik på certificering af forvaltninger og institutioner under Københavns Kommune med ét certifikat pr. forvaltning samt forestår i et samarbejde med forvaltningerne koordineringen af certificeringsaktiviteterne. Endvidere forestår Miljøkontrollen opstilling af et fælles miljø- og energiledelsessystem for alle forvaltninger og institutioner under Københavns kommune samt det centrale vedligeholdelsesarbejde i forbindelse hermed.

I forbindelse med dette arbejde tilføres Miljøkontrollen et årsværk til ansættelse af en ressourceperson. Ressourcepersonen vil desuden medvirke til tværgående koordinering og afholdelse af tværgående aktiviteter såsom inspirationsmøder, fælleskommunalt miljø- og energinetværk mv. samt konsulentassistance til ankerpersonerne. Ud over de tværgående aktiviteter vil Miljøkontrollen forestå kursusledelsen på kurserne på Københavns Kommunes Kursuscenter.

Udmøntningskriterier for energibesparende projekter i 2005 og 2006

For at sikre hensigtsmæssige administrationsforhold i overgangsperioden 2005 og 2006 hvor det foreslås, at der stadigvæk vil være muligt at søge om tilskud til energibesparende projekter, foreslås det, at der kun udmøntes støtte til projekter, der opfylder følgende kriterier:

- Tilbagebetalingstiden for projektet er mere end fire år
- Projektet og det ansøgte beløb er større end 100.000 kr.

For 2006 vil der ud over ovenstående kriterier desuden gælde, at projektet skal være afledt af miljø og energiledelsesarbejdet og institutionen skal være certificeret efter ISO 14.001 eller EMAS-registreret.

Baggrunden for at fastsætte et mindstebeløb for ansøgningerne er at mindske antallet af ansøgninger, der skal vurderes, og at kommunen kan koncentrere indsatsen om større projekter. Disse kriterier vil være med til at mindske misforholdet mellem det administrative arbejde, og de penge der deles ud.

En ansøgning kan imidlertid omfatte flere sammenhængende projekter, som f.eks. en række energibesparende tiltag i samme ejendom eller samme type tiltag i mange institutioner på én gang. Eksempelvis udskiftning af gamle toiletter til nye to-skyls toiletter på alle skoler i et givent skoledistrikt.

Administrationen vil i øvrigt følge det hidtidige forløb.

Relationer mellem grønne budgetter og miljø- og energiledelse

I forbindelse med udarbejdelsen af grønne budgetter for Københavns Kommune for 2006 er indførelse af miljøledelse foreslået som et af de prioriterede indsatsområder. Det andet indsatsområde er indførelse af økologi. De to områder (grønne budgetter og miljø- og energiledelse) har derfor flere berøringsflader, og gennemførelsen af begge forslag vil derfor give en stor synergieffekt. Omvendt vil det være fuldt ud muligt at gennemføre de to forslag uafhængigt af hinanden.

Evaluerings af miljø- og energiledelsespuljen

Med henblik på at evaluere fremdriften i indførelse af miljøledelse i forvaltninger og institutioner samt udviklingen i energi- og ressourcebesparelser foretages der primo 2007 en evaluering af miljø- og energiledelsespuljen. Evalueringen vil blandt andet omfatte ankerpersonernes rolle og funktion ude i forvaltningerne samt resultaterne af de igangsatte initiativer.

Konsekvenser for borgerne

Indførelse af miljøledelse i forvaltningerne i kommunen vil betyde en øget fokus på miljø og på energibesparelser, og det vil på sigt blive synligt for borgerne at kommunen fejrer for egen dør på miljøområdet.

</o:p>

ØKONOMI

Omlægningen af Energipuljen til en pulje til at indføre og drive miljø- og energiledelse i forvaltningerne vil have følgende økonomiske konsekvenser:

Alle tal i kr.	2005	2006	2007 og frem
Energibesparende projekter	2.000.000	1.000.000	0
Ansættelse af ankerpersoner	1.800.000	2.400.000	2.400.000
Ansættelse af ressourceperson	400.000	400.000	400.000
Uddannelses-aktiviteter mv.	100.000	200.000	200.000
Certificerings-omkostninger	700.000	1.000.000	2.000.000

Som følge af konverteringen af budgetmidlerne foretages i 2005 omplacering af 3,0 mio. kr. fra konto 6.51 Energipulje under MFU:

- med 1.200.000 kr. til Miljøkontrollen, funktion 0.80.1 Fælles formål,
- med 300.000 kr. til Økonomiforvaltningen, funktion 6.51.1 Forvaltning,
- med 300.000 kr. til Kultur- og Fritidsforvaltningen, funktion 6.51.1 Forvaltning,
- med 300.000 kr. til Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen, funktion 3.01.1 Folkeskoler,
- med 300.000 kr. til Sundhedsforvaltningen, funktion 6.51 Administration,
- med 300.000 kr. til Familie- og Arbejdsforvaltningen, funktion 6.51.1 Forvaltning,
- med 300.000 kr. til Bygge- og Teknikforvaltningen, funktion 6.51.1 Forvaltning.

For 2006 foreslås Økonomiudvalget at anmode de stående udvalg, dog undtaget Miljø- og Forsyningsudvalget,

Øm senest i juni 2005 at indgive et ændringsforslag til det pågældende udvalgs budgetbidrag for 2006, der indeholder en revision af udvalgets grønne budgetmål for 2006. Dette ønske begrundes i ønsket om at indføre miljø- og energiledelse som følge af konverteringen af energipuljen til miljø- og energiledelsesformål. Med ændringsforslaget kan udvalget forhøje budgetrammen for udvalget med 0,4 mio. kr., der finansieres ved en samtidig reduktion af Miljø- og Forsyningsudvalgets ramme og konto 6.51 Energipulje (puljen til miljø- og energiledelse) under Miljø- og Forsyningsudvalget med et tilsvarende beløb. Der udarbejdes på tilsvarende vis et forslag til ændring af Økonomiudvalgets eget budgetbidrag.

MILJØVURDERING

Sagen er miljøvurderet da den er omfattet af Miljø- og Forsyningsforvaltningens positivliste. Sagstypen er koblet til målet om at alle forvaltninger i Københavns Kommune skal være miljøcertificeret inden udgangen af 2008.

Indstillingen har en positiv påvirkning på opfyldelsen af dette mål.

Af konkrete miljøeffekter kan nævnes at Energipuljen gennem sin levetid har ført til, at CO₂-udslippet fra Københavns Kommunes aktiviteter er blevet reduceret via de gennemførte energibesparende tiltag, ligesom forbruget af grundvand er blevet reduceret ved gennemførelse af vandbesparende aktiviteter.

Det er vurderingen, at en konvertering af Energipuljen til en miljø- og energiledesepulje vil forstærke denne effekt. Dette vil ske dels som direkte effekter af gennemførte energi- og ressourcebesparende aktiviteter og dels som indirekte effekter via formidling af kendskab og bevidsthed omkring energi- og ressourcebesparelser.

ANDRE KONSEKVENSER

Ingen bemærkninger

HØRING

Forslaget om konvertering af Energipuljen til en pulje for indførelse af miljø- og energiledelse har været sendt i høring i Økonomiudvalget og de stående udvalg ved brev af 30. november 2004.

Høringssvarene er vedlagt som bilag.

BILAG

Høringssvar fra:

Økonomiudvalget

Kultur- og Fritidsudvalget

Uddannelses- og Ungdomsudvalget

Sundheds- og Omsorgsudvalget

Familie- og Arbejdsmarkedsudvalget og

Bygge- og Teknikudvalget

Hjalte Aaberg

Jørgen Lund Madsen

Administrerende direktør Peter Elsman
Miljø- og Forsyningsforvaltningen
Rådhuset
1599 København V

Dato: . december 2005

J.nr.: 253842

Kære Peter Elsman

Den 23. november behandlede Familie- og Arbejdsmarkedsudvalget Miljø- og Forsyningsudvalgets forslag om indsatsområder i grønne budgetter for 2007. Indstillingen blev tiltrådt med en bemærkning om, ”at forvaltningen bedes spørge Miljø- og Forsyningsforvaltningen, hvor meget det koster at miljøcertificere forvaltningerne”. Spørgsmålet udspringer af en usikkerhed om de økonomiske konsekvenser for forvaltningerne af Københavns Kommunes Agenda 21-plan, 2004-2007 og målsætningen om ”miljøcertificering af alle forvaltninger inden udgangen af 2008”.

Borgerrepræsentationen har besluttet, at udgifterne til at indføre miljøledelse og til at miljøcertificere kommunens forvaltninger skal dækkes af de omprioriterede midler fra Energipuljen (BR 234/05). I forbindelse med sagens behandling i Borgerrepræsentationen har Økonomiudvalget endvidere angivet, at såfremt forvaltningerne har udgifter til opgaven, som ligger ud over de tildelte midler, skal disse afholdes inden for de økonomiske rammer som er fastsat for kommunens udvalg. Med konvertering af kommunens Energipulje til energi- og miljøledelse har forvaltningerne, som noget nyt, fået overdraget hovedparten af såvel det faglige som det økonomiske ansvar for at indføre og vedligeholde et miljøledescertifikat for deres respektive ejendoms- og institutionsgrundlag.

Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningens erfaringsgrundlag med miljøcertificering begrænser sig til 10 daginstitutioner på Indre Nørrebro. Med henvisning til dette pilotprojekt har forvaltningen erfaret, at miljøcertificering efter den internationale ISO 14.100 standard er en meget stor og ressourcekrævende udviklingsopgave. En udviklingsopgave der, ifølge Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningens foreløbige beregninger, forudsætter mange flere ressourcer til faglig rådgivning og administrativ bistand end dem der, indtil videre, er afsat via kommunens pulje for energi- og miljøledelse.

**Familie- og Arbejds-
markedsforvaltningen**

Rådhuset
1599 København V.

Tlf.: 33 66 24 55
Fax: 33 66 70 75

Bernstorffsgade 17
1592 København V.

Tlf.: 33 17 32 02
Fax: 33 17 32 04

E-mail:
Grethe.Munk@faf.kk.dk

Selvom den kommende Socialforvaltning vil få et væsentligt mindre ejendoms- og institutionsgrundlag end Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen har i dag kan forvaltningen allerede nu forudse, at der på sigt kan blive udgifter til indførelse og drift af miljøledelse, som forvaltningen kan pålægges selv at finansiere. Familie- og Arbejdsmarkedsudvalget har tidligere, i forbindelse med høringssvar til kommunens Agenda 21-plan, hvor målsætningen om miljøcertificering blev specificeret, samt i relation til høringforslag om udarbejdelsen af grønne budgetter, givet udtryk for udvalgets økonomiske forbehold for fastsættelse af delvist ufinansierede målsætninger og mål på miljøområdet. Heraf udspringer udvalgets spørgsmål om økonomien bag miljøcertificering af kommunens forvaltninger: Hvilke økonomiske beregninger ligger til grund for Miljø- og Forsyningsforvaltningens vurdering af, at målsætningen om miljøcertificering af kommunens forvaltninger kan indfries som angivet i Kommunens Agenda 21-plan?

Med venlig hilsen

Grethe Munk

CC: kopi af brev afsendt til adm. direktør Mette Lis Andersen